

שזונה הלכות

גליון 442

ערש"ק פ' בהר
שבוע פרשת בחוקותי | ה'תשע"ט

גיליון שבועי

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

האם ניתן להקדים את יום התספורת לל"ג בעומר? ראה מדור 'הלכה יומית'

משולחן ההלכה מאת הרב פנחס קדיש מו"צ ורב בית הכנסת, רחובות <

מדיני הדלקת נרות שבת

מהו חלקו של הבעל במצוות הדלקת נרות שבת?

אף-על-פי שתקנו חכמים את מצוות הדלקת נרות-שבת לגברים ולנשים כאחד, עם-זאת בהדלקת-הנרות יש לאשה עדיפות; וכמה טעמים נאמרו בדבר, ומהם: מפני שהנשים עוסקות בצרכי הבית, לכן כחלק מהכנת צרכי הבית לשבת, עליהן אף לדאוג לתאורה בעת הסעודה. טעם נוסף נאמר מפני שבחטא-עץ-הדעת כבתה האשה נרו של עולם בכך שנגרם מוות, לכן כתיקון קבלה את הדלקת נר-שבת. ולכן גם כשהבעל מעוניין להדליק, לאשה ישנה עדיפות.

אלא שרצוי שאף לבעל יהיה חלק בכך; שכן מטרתם של נרות-השבת היא השכנת שלום-בית, המוטלת בעיקר על הבעל; לכן יסדר את הנרות והגפרורים וכדומה. וכן רצוי שידליק את התאורה במקומות הנדרשים בבית, ובכך ייטול חלק במצווה¹.

אשה שלא הדליקה נר שבת האם צריכה להדליק נר נוסף בכל שבת?

מצוות הדלקת נר-שבת קודש מעיקר תקנת חכמים היא בנר אחד, שיאיר בעת הסעודה ובכל מקום שהולך בבית בשבת, בכדי שלא ימעד ויכשל בהליכתו. עם-זאת כתבו הפוסקים שכל אשה נשואה תדליק שתי נרות כנגד "זכור" ו"שמור". ויש שנהגו להוסיף על מספר הנרות, ורווח המנהג שבכל לידה מוסיפים עוד נר

כנגד הנולד שיאיר מזלו. והכלל בזה הוא, שמותר להוסיף אך אסור לפחות ממה שהורגלו.

עוד כתבו הפוסקים, שאשה ששכחה להדליק נר שבת, עליה להוסיף מעתה עוד נר על הנרות שרגילה להדליק, בכדי להזכיר לה להיזהר שלא לשכוח. אולם אם לא הדליקה מחמת אונס, ולא מתוך שכחה אינה צריכה להוסיף נר כנגד זה².

מהו המקור למנהג שבהדלקת נרות שבת מסובבים את הידיים מעל הנרות?

מקור המנהג הוא קדום והוא מובא בספר 'נוהג כצאן יוסף' בשם זקנו בעל ה'יוסף אומץ', ויסוד המנהג הוא בדברי הרמ"א שכתב³ "ומשימין היד לפני הנר אחר ההדלקה ומברכין ואח"כ מסלקין היד" - וכעין זה כותב גם אדמו"ר הזקן⁴ "שמשימה ידה לפני הנר".

ואף שהמנהג היום הוא לכסות את העיניים לפני הברכה, אך המנהג המקורי לא זו ממקומו.

סמס לרב שואל ומשיב

הרב מיכאל אבישיד <
אני בקשרי מסחר עם גוים בסין, האם מותר להתכתב איתם כשבסין נעת שבת?

כן, הדבר מותר. כי אצלך כבר לא שבת והם גויים, ואין כאן את כל טעמי איסור 'אמירה לגוי':

- א. מטעם שליחות, דהיינו שזה נחשב כמו שאתה עושה בעצמך.
 - ב. טעם הרמב"ם שלא תתבזה השבת בעיניך, (וכעת הנך נמצא באווירה של חול).
 - ג. משום 'ודבר דבר'.
- טעמים אלו לאסור לא שייכים במצב זה, כשאצלך נעת יום חול.

ראה שו"ע אדה"ז סי' רמ"ג ס"א, שם סי' ש"ז ס"ו - ז.

הרב פנחס קדיש <
האם מותר לנשים להסתפר בספירת העומר?

לא, אין חילוק בין גברים לנשים. אלא אם יש בכך צורך משום צניעות, או לצורך מצווה.

ע"פ שו"ע יו"ד סי' ש"צ ס"ה, פמ"ג מש"ז סי' תקנ"א סקי"ג, כה"ח סי' תקנ"א ס"ק מ"ז.

2. רא"ש ר"ה פ"ד ס"ג; תשב"ץ ס"ז; מהר"ל הל' שבת ס"א; טושו"ע נו"כ ושו"ע אדמוה"ז סרס"ג ס"א; לקו"ש ח"א ע' 289; אג"ק כ"ק אד"ש ח"ל ע' כח.
3. סי' רסג ס"ה.
4. שו"ע סי' רסג ס"ח.

1. שבת לא, ב; ירושלמי שבת פ"ב סוף ה"ו; זח"א מת, ב. זח"ב קסו, א; טושו"ע נו"כ או"ח סרס"ג; שער הכוונות ענין ליל ו' ד"ה ענין לימוד; שו"ע אדמוה"ז או"ח סרס"ג ס"ה וקו"א סק"ב שם; התועדויות תשמ"ט ח"ג ע' 209.

הלכה יומית

התספורת הראשונה - אפשרניש, ומנהגיה <

ראשון | איסור הקפת פאות הראש

נאמר: "לא תקיפו פאת ראשכם". ובארזו חכמים את מצוות לא תעשה זו, שאסור לגלח את השער שבצדעים, מימין או משמאל. פעולה זו נקראת "הקפת פאת הראש", משום שכשמגלחים שער זה, מקבל שער הראש צורת עיגול. ועל כן את השער הגדל באזור זה אסור לספר לגמרי, אלא יש להשאיר שערות לפחות עד אורך שמאפשר לכופף את קצה השערה לשורשה (5 מ"מ). המקום המוגדר "פאה" שאסור לגלחו - הוא כעין משולש דמויני שקצהו האחד בקצה המצח, קצהו השני בנקודה העליונה ביותר שאליה אפשר למתוח את האוזן, וקצהו התחתון מתחת לאוזן, ואפשר להסתפק בפאות עד אמצע האוזן מעט אחרי העצם, אך ראוי להשאיר פאות ממש שיגיעו לאוזן. גם את פאת ראשו של ילד אסור לגלח, ומנהג ישראל שלא לספר כלל את הבן עד מלאות לו ג' שנים - גיל בו מתחיל הינוכו של הילד למצוות, ובראשם מצוות "לא תקיפו פאת ראשכם" והנחת הפאות¹.

שלאחר ל"ג בעומר, תדחה התספורת עד ערב חג השבועות. וכן אם נעשה בן שלוש בימי "בין המצרים", דוחים את התספורת עד לאחר צאת היום של י' במנחם אב².

חמישי | הדמיון למצוות ראשית הגז

כיוון שמובא בספרים שגזיות שערות הילד בפעם הראשונה היא בדוגמת מצוות "ראשית הגז" שהיא אחת ממתנות הכהונה, לכן נהוג לכבד תחלה את הכהנים בגזיות השערות ואחריהם את הלויים והישראלים. ומטעם הדמיון שבמנהג זה למצוות ראשית הגז, יש הנוהגים לשקול את השערות לאחר התספורת ותמורת משקלם נותנים שווי משקל וזה של כסף או זהב לצדקה להצלחתו של הילד בתורה וביראת שמיים לאורך ימים ושנים טובות⁵.

שישי | מנהג התספורת בציון הרשב"י

פשט המנהג בארץ הקודש שהאבות מביאים את בניהם לציונו הקדוש של רשב"י במירון, ולערוך להם שם את התספורת הראשונה בשמחה וריקודים, ובפרט ביום ההילולא ל"ג בעומר. וכן נהג הארז"ל שגילח את שערות ראש בנו בפעם הראשונה בציון הרשב"י במירון, מתוך משתה ושמחה⁶.

מקורות:

1. ויקרא יט, כז; מכות כ, א; חנוך מצווה רנא; טושי"ע ונ"כ יו"ד סקפ"א; שו"ת צ"צ יו"ד סצ"ג, י; ביה"ל סרנ"אד"ה "אפילו מספר ישראל"; אג"ק אדמו"ר מוהרי"ץ ח"ב ע' תלת; אנציקלופדיה תלמודית ח"י ע' תקלט ואילך; אג"ק כ"ק אד"ש ח"כ ע'; ספר המנהגים-חב"ד ע' 87; יחידות ד' חשון תשכ"ז - האר"ל; וראה בארוכה בשבח הברית ע' 119 ואילך.
2. ראה פני"ח שער ספה"ע פ"ז; וראה לקו"ד ח"ג ע' תפא; שד"ח אס"ד מע' ביה"כ נ"ס; פעולת צדיק ח"ג סר"ו; 3. אג"ק כ"ק אד"ש ח"ד ע' שני; לקו"ש ח"ב ע' 246; אג"ק כ"ק אד"ש ח"ב ע' שלו. 4. ראה לקו"ש ח"ד ע' 378; וראה שבח הברית ע' 126-9. 5. ראה שו"ת הרד"ב ח"ב סתר"ה; וראה אג"ק כ"ק אד"ש ח"ה ע' כב; תו"מ התועודיות ח"ו ע' 24; ילקוט התספורת פ"א. 6. ראה פני"ח שער ספה"ע פ"ז; לקו"ש ח"ד ע' 378; אג"ק כ"ק אד"ש ח"ה ע' ס; תו"מ התועודיות ח"ד ע' 67.

שלישי | שלילת דחיית התספורת

יום הגעתו של הילד לגיל שלוש נחשב כעת רצון לעריכת התספורת, והעידו רבותינו נשיאנו על גודל היוקר של אירוע זה, בהמשכת הקדושה על הילד בגשמיות וברוחניות על ידו. ועל כן עורר הרבי על חשיבות עריכת התספורת הראשונה בזמנה דווקא. מסיבה זו גם כאשר לא מתאפשרת החגיגה ביום התספורת, אין לדחותה אלא יש לערוך את התספורת בזמנה ואחר כך ישלימו את החגיגה כשיוכלו. כמו כן ילד שהוריו חוששים שמפני חולשתו שמה יצטנו, מחמת המעבר מראש מלא בשערות לתספורת שתותירו חשוף ללא שערות, ישאירו לו שערות ארוכות במקצת, ובלבד שתהיה ניכרת בו הנחת הפאות, אך לא ידחו את התספורת עקב כך³.

רביעי | נשחל בימים שאין מסתפרים

כאשר נעשה הילד בן שלוש, ביום שאסור להסתפר בו, יש לדחות את התספורת עד ההזדמנות הראשונה שתאפשר בה התספורת: אם יום התספורת חל בשבת, ביום טוב או בראש חודש, יש לעשותה מיד למחרת, ואם יום התספורת הוא בחול המועד סוכות יש לעשותה בחול המועד. **אולם אם יום הולדתו חל בחג הפסח ובימי הספירה שלאחרי, דוחים את התספורת עד ל"ג בעומר.** ואם יום הולדתו חל בימים

מהו המנהג - בתספורת הראשונה - שנוהגים בו בגלל הדמיון למצוות "ראשית הגז"?

שני | מנהג התספורת הראשונה

את התספורת הראשונה של הילד נהוג לערוך ברוב עם ובשמחה במעמד קרובים וידידים, ביום מלאות לו שלוש שנים, בבוקר לאחר תפלת שחרית, אולם ניתן לעשותה אף בלילה וכן נהגו רבים; לאחר התספורת נוהגים לחלק

הזמן גרמא

מנהג אפשרניש במירון

במענה על שאלתו בענין מנהג הגזיזה (אפשרעניש) לשלש שנים ולהביא הילד אז למירון. הנה מובא מנהג זה בכמה מספרי הספרדים, ובספרי הדרוש שלהם דרושים רבים מיוחדים לשמחה זו שנקרא חלאקאה, והובא גם-כן בקיצור בפרי עץ חיים שער ספירת העומר פרק ז', שהארז"ל הלך שם לגלח את בנו במשתה ושמחה בימים ההם, ועיין ג"כ באר היטב ושערי תשובה אורח חיים סי' תקלא ס"ק ב'. אג"ק ח"א עמ' ס'

עשרות רבני 'מכון הלכה חב"ד' זמינים במקדי ההלכה

חסיד חב"ד אינו לבד!

קו לרב: 077-2251-770
סמס לרב: 055-7081-737

הגוגל של ההלכה | SMSLARAV.CO.IL